

Asia: VN/9898/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen Kalatalousviranomaisen on tutustunut esitykseen ja toteaa että SUP direktiivin lähtökohdat ja tarkoitus on hyvä, kalatalousviranomaisen keskittyä lausunnossaan muutamaaan alla mainittuun mahdolliseen haasteeseen tarkoituksenmukaisen toimeenpanon osalta.

SUP direktiivin mukaiseen veloitteeseen tuottajavastuun piiriin kuuluvan muovia sisältävien kalastusvälinejätteen vastaanotto keräystä varten ja että vastaanotto on järjestettävä yhteistoiminnassa tuottajan kanssa, on monella tavalla haasteellinen mutta parhaimmillaan tehokas ja kiertotaloutta edistävä.

-Ottain huomioon kaupallisen kalastuksen rakenteen ja pienimuotoisen rannikkokalastuksen luonteen sekä riippuvuudet elollisten luonnonvarojen vaihtelevan käyttäytymisen vuodenaajoista ja vuosista toiseen, niin kyseisen saalismäärä rajan asettaminen yhden referenssivuoden perusteella ei liene tarkoituksenmukaista. Tarkastelun voisi esimerkiksi suhteuttaa useamman referenssivuoden perusteella muodostettuun viite tai keskiarvoon perustavana ja huomioida satamakohtainen trendi myös kaupallisten kalastajien määrän, purkamiskertojen määrän ja pyynti/kalastusmuotojen osalta. Riippumatta siitä kuinka tuo raja tulisi huomioida, tulisi siitä lisätä tarkennus lakiin tai mahdollistaa tarkentavan asetuksen antaminen.

-Varsinaista näyttöä siitä, että Suomen vesillä olisi tai että Suomen kalasatamiin ylipäättään purettaisiin laajoja määriä tässä tarkoitettua muovijätettä ei ole ja/tai sitä ei ole tässä yhteydessä esitetty, toki on ymmärrettävää, että SUP direktiivin toimeenpanoon on vahvasti sitouduttu. Huoleksi nousee tästä syystä se, että ollaan rakentamassa laajaa keräilyverkostoa kyseisten kalasatamien ympärille ilman varsinaista faktatietoa siitä, että paljonko kyseistä jätettä näiden kautta on mahdollista kerätä. Esityksessä ollaan sitoutumassa vain tähän malliin, vaikka SUP direktiivi voisi mahdollistaa muitakin tapoja kerätä kyseistä jätettä. Voitaisiinko esimerkiksi jätteenkeräily osalta hyödyntää rannikolla ja saaristossa jo olemassa olevia rakenteita ja järjestelyitä tähänkin tarkoitukseen. Ehdotus voisikin olla, että vastaanotto järjestettäisiin mahdollisimman kustannustehokkaasti alueellisesti huomioiden kyseisissä satamissa tai muussa

tarkoituksenmukaisessa paikassa harkinnan varaisesti yhteistoiminnassa satamanpitäjien ja tuottajien kanssa.

-Kun laajaa verkostoa rakennetaan, niin tulisi huomioida alueelliset eroavaisuudet ja järjestelmän ylläpitokustannukset suhteessa saavutettuun hyötyyn, esitetty järjestely lisää kustannuksia kalasatamille ja toimijoille. Järjestäjille ja viranomaisille tulisi antaa mahdollisuus kohdentaa vastaanotto sinne, jossa se parhaiten palvelee asiakkaitaan ja SUP direktiivin tavoitteita.

Luku 1 (Asian tausta ja valmistelu)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 2 (SUP-direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 3 (Nykytila ja sen arviointi)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Yleisinä kalatalousviranomaisen huomioina:

Ammattimaista kalastusta harjoittavien toimijoiden (kaupallisten kalastajien) määrä on pitkällä aikavälillä ollut laskeva, ja näin ollen myös toiminta monessa esityksen mukaisessa 5000kg kynnysarvon tarkasteluhetkellä ylittävässä kalastamassa ja monin paikoin myös suuremman kokoluokan (purettu määrä 5000-20000kg) kalasatamassa.

esityksen nykytilan kuvauksessa ja sen arvoinnin yhteydessä todetaan seuraavaa:

”SUP -direktiivin 8 artiklan edellyttämän erilliskerätyn kalastusvälinejätteen kansallisen vähimmäiskeräysasteen määrittämiseksi tarvittavia tietoja ei nykytilanteessa ole, sillä muovia sisältävät kalastusvälineet eivät ole nykyisin tuottajavastuun piirissä. Kalastusvälinejätteen määrää yritettiin arvioida tämän hallituksen esityksen valmistelun aikana lähettämällä kysely eri sidosryhmille. Saadut vastaukset poikkesivat niin suuresti toisistaan, että kyselyn tuloksista ei voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä määrästä. Tämän hallituksen esityksen valmistelun aikana järjestetyissä sidosryhmätilaisuuksissa eri tahot ovat kuitenkin useamman kerran maininneet kalastusvälinejätteen suuren määrän kalastussatamissa.”

Tämän osalta voimme olla samaa mieltä, mutta tulee huomioida kaupallisen kalastuksen rakenteen ja pienimuotoisen rannikkokalastuksen luonteen sekä riippuvuudet elollisten luonnonvarojen vaihtelevan käyttäytymisen vuodenaajoista ja vuosista toiseen kun määritellään mahdolliset kynnysarvot niille kalasatamille joissa on tarkoituksenmukaista järjestää erilliskeräys koskien kalastusvälinejätettä.

Nykytilan arvioinnin pohjana käytettyä rantaroskaseuranta selvitystä koskien:

”SUP -direktiivin tiettyjen kertakäyttömuovituotteiden sijoittuminen Suomen kahdenkymmenen yleisimmän roskan listalla on kuvattu taulukossa 3. SUP -direktiivin piirissä olevista tuotteista Suomen yleisimpien roskien listalla esiintyy eniten tupakkatuotteiden suodattimia eli tupakantumppeja. SUP -direktiivin piirissä olevista tuotteista Suomen yleisimpien roskien listalla ei esiinny vanupuikkoja, ilmapalloja, ilmapallojen sauvoja, juomapulloja, hygienia-atarvikkeita (kosteuspyyhkeet, terveysiteet) ja kalastusvälineistä ainoastaan köysiä. Rantaroskaseurannan kalastusvälinejätteen määritelmä ei ole kuitenkaan sama kuin SUP -direktiivissä. Suomen merialueen roskaantumisen lähteet-raportissa¹¹ onkin arvioitu, että kalastusperäistä jätettä (mikä on lähempänä SUP -direktiivin määritelmää) on rantaroskista 6,3 % (kappalemääristä). Tilavuutena kalastusvälinejätettä on huomattavasti enemmän. Rantaroskaseuranta antaa vain hyvin rajoittuneen kuvan merialueen roskaantumisesta, koska sitä tehdään ainoastaan 13 rannalla. Rantaroskaseuranta-alueet eivät ole kalastuksen ydinalueita.”

Rantaroskaseuranta-alueet eivät välttämättä ole ydinaluetta sen osalta mistä volyymiltaan suurimmat määrät Suomen saaliista pyydetään (avomerikalastus) eikä näin ollen myöskään alueita joissa sijaitseisi niitä avomerialuksien hyödyntämiä kalasatamia joissa puretut määrät on suurimmat. Mutta kyseiset alueet, joilla edellä mainittua tutkimusta/seurantaa on tehty lukeutuu kyllä pienimuotoista rannikkokalastusta koskevan Kaupallisen kalastuksen ydinalueisiin niin rannikkokalastusta harjoittavien kaupallisten kalastajien määrien kun pienten kalasatamien ja purkamispaikkojen määrien osalta. Tässä toimeenpanolaissa ja sen perusteluissa jää epäselväksi minkä tyyppisestä kalastuksesta tavoitellaan kyseistä muovijätettä ja kalastusvälinejätettä talteen otettavaksi, etenkin suhteessa talteenotto järjestelyiden mittasuhteisiin. Ymmärtääksemme kuitenkin tavoitellaan juurikin tästä pienimuotoisesta rannikkokalastuksesta peräisin olevaa mahdollista muovijätteen talteenottoa, toki kyseisestä kalastuksesta peräisin olevat saaliit puretaan valta osin omiin tai yksityisiin laitureihin. Tämä omalta osaltaan saattaa johtaa tilanteeseen jossa pienet kalasatamat (alle 20 000kg purettuja rannikkokalastuksesta peräisin olevia saalismääriä koskevat kalasatamat ja purkamispaikat), eivät välttämättä palvele tarkoitustaan tässä yhteydessä, etenkin jos käyttäjä (kaupallisten kalastajien) määrä ja vuosittainen purkamiskertojen määrä on pieni kyseisissä satamissa. Tätä edellä mainittua purettuja kalamääriä, purkamispaikkojen käyttäjämääriä ja purkamiskertojen määriä koskevaa tietoa ei ole kerätty tai sen toimittamista/ilmoittamista ei ole velvoitettu koskien sisävesien kaupallista kalastusta.

lisäksi esityksen taustamateriaalien osalta oli mainittu:

”Suomen ympäristökeskuksessa on käynnissä tutkimushanke¹², jossa tutkitaan meriympäristön muovikuormitusta merilintujen pesimäluodoilla Suomenlahdella. Hankkeessa selvitetään muoviroskan määrää merilintujen pesissä, tutkien sekä muovimateriaalikirjoa että ilmiön alueellista laajuutta. Lisäksi tutkitaan pesistä löytyneistä muoveista liukenevia haitta-aineita. Alustavien tulosten mukaan suurin osa lintujen pesistä löytyvästä muoviroskasta on peräisin kalastusvälineistä”

Lähtökohtaisesti keskeneräisen tutkimuksen tietoja on aina haasteellista tulkita eikä välttämättä palvele suoraan toista, tutkimuksen tarkoituksesta poikkeavaa, tarkoituserää. Kaupallisen kalastuksen kannalta juurikin tietyt merilinnut hyödyntävät ravinnon saantiin niitä alueita joissa rannikkokalastusta harjoitetaan, joissain tapauksissa jopa suoraan kalastajien kiinteistä pyydyksistä (mm. rysät) sekä muista ankkuroiduista/seisovista pyydyksistä (verkot ja siimat), jolloin todennäköisyys että edellä mainitun tutkimuksen mukaista kalastusvälineistä peräisin olevaa muovimateriaalia ilmenee lintujen pesistä. Kyseinen tutkimus ei välttämättä palvele tarkoitustaan tällä tavalla tulkittuna tai hyödynnettynä.

Luku 4 (Ehdotukset ja niiden vaikutukset)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

”Satamien on laadittava jätehuoltosuunnitelma jätehuollon järjestämisestä. Suunnitelmassa kuvataan miten jätteiden vastaanotto, keräys, varastointi ja käsittely järjestetään ja aluksilta perittävien maksujen perusteet. Viranomaisen hyväksyy jätehuoltosuunnitelmat. Pienten kalastus satamien (kalastussatamat, joihin vuosittain purettu saalismäärä on alle 20 000 kiloa) osalta suunnitelman hyväksyy kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Muiden satamien jätehuoltosuunnitelman hyväksyy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Satamat voivat tehdä myös yhteisen jätehuoltosuunnitelman toisen lähialueella sijaitsevan sataman kanssa.”

Ottaen huomioon, että kalasatamien satamanpitäjille on jo säädetty velvoite tehdä jätehuoltosuunnitelmat ja niihin on asetettu tietyt kynnysarvot niiden käsittelylle ja palveluiden mitoitukselle, ja tässä hallituksen lakiesityksessä esitetään 5000kg kynnysarvoa palveluiden järjestämiselle koskien kyseistä muovi ja kalastusvälinejäte keräilyverkostoa.

Voisiko olla mahdollistaa ajatella että näiden edellä mainittujen suunnitelmien yhteyteen ja niiden käsittelijöille/hyväksyjille ELY-keskukseen ja Kuntaan jätettäisiin harkinta poikkeusmenettelynä koskien kyseisten muovi- ja kalastusväline jätteen keräys- ja talteenotto järjestelyitä, jotta keräilyverkosto voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti, esimerkiksi kyseistä satamaa koskevan arvioinnin osalta mahdollistettaisiin arviointi kaupallisten kalastajien määrän, purkamiskertojen määrän ja pyynti/kalastusmuodot josta saalis on peräisin. Tämä kynnysarvosta poikkeava harkinta ja näiden muuttujien huomiointi voisi myös mahdollistaa sisävesien osalta tarkoituksenmukaisemman lähestymistavan koskien vastaanottopisteiden järjestämistä sisävesillä ja jokialueilla.

Esityksessä esimerkin omaisesti mainittu erilliskeräysastioiden satamakohtainen määrä tulee olla harkinnanvarainen ja lienee tarkoituksenmukaista suhteuttaa kalasataman toimintaan, siten että myös huomioidaan vuosittaiset purkamiskerrat, kaupallisten kalastajien määrä ja muiden toimijoiden määrä sekä kalastusmuoto josta saaliit on peräisin. Lisäksi, mikäli kalasataman osalta asetetaan kynnysarvo 5000kg, niin kyseisten pisteiden määrä voi moninkertaistua yhden kunnan alueella, tämän osalta tulisi pohtia useamman pisteen tarkoituksenmukaisuutta etenkin jos em. astioiden määrä on kiinteä.

Luku 5 (Muut toteuttamisvaihtoehdot)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 8 (Lakia alemman asteinen sääntely)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Jätelain muutosehdotus

6 § (Muut määritelmät) + pykäläkohtaiset perustelut

Ammattikalastus määritelmä; tulisi tarkentaa mitä tällä termillä tarkoitetaan, eli onko kyseessä kalastuslain mukainen kaupallinen kalastus ja siinä tarkoitettu ammattimainen kalastus?

Satama ja kalasatama määritelmät, tulisi selkeästi viitata ja olla linjassa jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain mukaisten määritelmien kanssa, niin yleisellä tasolla kun kyseisissä kohdissa jolloin nämä mainitaan.

24 a § (Markkinavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

25 § (Muut valvontaviranomaiset) + pykäläkohtaiset perustelut

-

46 § (Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista) + pykäläkohtaiset perustelut

”Muovia sisältävistä kalastusvälineistä aiheutuvan kalastusvälinejätteen erilliskeräyksen järjestämisvastuu olisi osin ko. välineiden tuottajilla ja osin vuotuiselta saalismäärältään vähintään 5000 kilon kalastussatamien ylläpitäjillä. Kalastussatamien keräysverkosto olisi tarkoitettu vain kalastussatamaa käyttävien ammattikalastajien käyttöön. Kalastussatamiin liitetty 5000 kilon saalismääräraja mahdollistaisi sen, että suurin osa ammattikalastuksen käytössä olevista satamista ja niihin kertyvä kalastusvälinejäte saataisiin erilliskeräyksen piiriin. Keräyspaikkoja tulisi näin myös melko tasaisesti rannikolle ammattikalastuksen käyttöön. Muovia sisältävien kalastusvälineiden tuottajien velvollisuudeksi säädettäisiin kuljettaa kalastussatamissa erilliskerätty kalastusvälinejäte jätehuoltoon. Tuottajan kuljetusvelvollisuus tulisi voimaan vasta vuoden 2029 alusta.”

Tässä mainitaan että keräysverkosto olisi tarkoitettu vain kalasatamaa käyttävien ammattikalastajien käyttöön, tämä ymmärtääksemme poikkeaa SUP direktiivin tavoitteista koskien kyseisen muovijätteen laajamittaista talteenottoa.

Perustelusta saa myös käsityksen, että järjestelyn piirissä olevien satamien määrä olisi itseisarvo, ei niinkään keräilyverkoston tehokkuus tai tarkoituksenmukaisuus. Rannikon kalasatamat poikkeavat paljon toisistaan ja osa kalastamista, (etenkin satamat joissa puretaan saalista alle 20 000kg vuodessa) voidaankin pääosin palveluiden osalta rinnastaa lähinnä purkamislaitureiksi, eikä näin ollen sisällä juurikaan muita palveluita ja ovat läheisessä tai välittömässä yhteydessä esimerkiksi julkisten ja/tai yksityisten pienvenesatamien laitureihin.

Lisäksi perusteluissa annetaan ymmärtää että yksi tavoite on luoda melko tasainen keräilypaikkojen määrä rannikolle. Tässä tulisi huomioida että kyseiset kalastamat joihin näitä keräilypaikkoja ollaan järjestämässä, poikkeaa huomattavasti toisistaan rakenteen, palveluiden, käyttäjämäärien ja kalastusmuotojen osalta. Eli tämän osalta voitaneen todeta että vaikka esityksessä kalasatamiin liitetyn 5000 kilon saalismäärärajan nostaisi esim jätehuolto suunnitelmien mukaiseen kynnysarvoon 20 000kg, niin kyseisten keräilypaikkojen määrä säilyisi tasaisena rannikolla, mutta todennäköisemmin palvelut tarjottaisiin sellaisissa kalasatamissa joissa on myös muita palveluita kun pelkkä purkamislaituri. Sellaisten kalasatamien osalta joissa ei ole varsinaista palvelua järjestetty ja koostuu käytännössä vain purkamislaiturista, voi muodostua haasteeksi kyseisten astioiden käytön/hyödyntämisen tarkoituksenmukaisuuden valvonta keräilyastiasta vastuussa olevan kannalta. Vaihtoehtoisesti voisi olla edellä mainittu huomioiden tarkoituksenmukaista mahdollistaa poikkeusmenettely koskien 5000kg kynnysarvoa.

47 a § (Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 b § (Kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 c § (Kustannusvastuun toteuttamiseksi tarvittavien tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittäminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 d § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten maksaminen kunnille) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 e § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistaminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 f § (Kustannusvastuun jakaminen samaa tuoteryhmää edustavien eri tuottajayhteisöjen sekä tuottajien kesken) + pykäläkohtaiset perustelut

-

48 § (Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat) + pykäläkohtaiset perustelut

-

49 § (Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

51 § (Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

53 a § (Tuottajan omavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

62 § (Tuottajayhteisöön liittyminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

66 a § (Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja) + pykäläkohtaiset perustelut

-

69 § (Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

128 § (Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset + niiden perustelut

-

Merenkulun ympäristönsuojelulain muutosehdotus

3 § (Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamassa) + pykäläkohtaiset perustelut

Ehdotettu 5000kg saalismäärän kynnyсарvo ei tulisi olla ehdoton, eli pykälään tulisi sisällyttää tarkoituksenmukaisia poikkeusmahdollisuuksia. Mikäli kynnyсарvo asetetaan näin matalaksi, tulisi tämän lisäksi mahdollistaa poikkeusmenettelyitä, huomioiden sataman käyttäjämääriä (kaupallisten kalastajien määrä), pyyntimuodot ja purkamiskerrat vähintään vuositasolla, sekä mahdolliset muut kyseisen kunnan alueella olevat kalasatamat tai muut satamat joissa laajemmat vastaanottovelvoitteet. Edellä mainittu ottaen huomioon SUP direktiivin tavoitteet ja toimeenpanon vaikuttavuuden suhteessa mahdollisiin kustannuksiin, siten että toimeenpano olisi kustannustehokasta ja tarkoituksenmukaista.

Merialueella on useita pieniä kalasatamia (alle 20 000kg purettuja saalismääriä), joissa käytännössä toimii yksittäisiä (1-2kpl) sivutoimisia kalastajia ja/tai isompiakin satamia joissa puretaan yksittäisiä kertoja vuositasolla, kuitenkin siten että asetettu 5000kg kynnyсарvo ylittyy.

Sisävesillä ns kalasatamia on vaihtelevasti kuntien alueilla järvien yhteydessä (sisävesillä saalis puretaankin usein omiin/yksityisiin laitureihin ja omiin/yksityisiin käsittelytiloihin) ja kyseisen kynnyсарvon tarkastelu on olemassa olevan tiedon pohjalta mahdotonta, ottaen huomioon, että

sisävesien kalastuksesta kerätään ainoastaan kalastusta koskevaa tietoa, ei purettuja määriä tai purkamispaikkoja koskevaa tietoa.

Edellä mainittu huomioiden tulisi kyseisen kynnsarvon lisäksi huomioida kunnan alueelle rekisteröidyt kaupalliset kalastajat, pyyntimuodot sekä mahdolliset muut kyseisen kunnan alueella olevat kalasatamat tai muut satamat joissa laajemmat vastaanottovelvoitteet.

Voimaantulosäännös + sen perustelut

-

Muita esitykseen liittyviä asioita

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Kalliokoski Okku
Varsinais-Suomen ELY

Hakala Jari
Varsinais-Suomen ELY - Kalatalouspalvelut-yksikkö